

OKTATÁSI IGAZGATÓSÁG

ÚTMUTATÓ

**a képzési programok és mintatantervek
elkészítéséhez**

2025. június 10.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	3
Szabályozási háttér	5
EU szintű szabályozás	5
Nemzeti szabályok	9
Tartalmi követelmények	20
Képzési program	20
A mintatanterv általános követelményei	26

Bevezetés

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Nftv.) 13. § (7) bekezdés kimondja, hogy

*„13. § (7) A 13. § (2) bekezdésében meghatározottak szerint **a rektor***

a) felelős

aa) a hazai és nemzetközi oktatási és kutatási kapcsolatokért, együttműködésért,

ab) azért, hogy az intézmény képzési programja a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel, valamint a miniszter által meghatározott képzési és kimeneti követelményekkel összhangban álljon,”

amelyből következően a rektornak a képzési programok és az annak részét képező tantervek vonatkozásában meghatározó szerepe van azok szabályosságának és jogszabályi megfelelőségének biztosítása érdekében. Ez a tájékoztató azokat a követelményeket foglalja össze, amelyek biztosítása kötelező és a képzési program, valamint az annak részét képező tanterv elfogadhatóságának feltétele.

Az Európai Felsőoktatási Térség minőségbiztosításának standardjai és irányelvei (a továbbiakban: ESG 2015) az ESG 1.2 A képzési programok kialakítása és jóváhagyása standardban a következőt határozzák meg:

Az intézmények rendelkezzenek folyamatokkal képzési programjaik kialakítására és jóváhagyására. A képzési programokat úgy kell kialakítani, hogy elérjék kitűzött céljaikat, beleértve az elvárt tanulási eredményeket. A program révén megszerezhető képesítés legyen világosan meghatározott és közzétett, utalással a nemzeti képesítési keretrendszer megfelelő szintjére, s ennek révén az Európai Felsőoktatási Térség képesítési keretrendszerére.

Az irányelveknek megfelelően a képzési programok(at)

- *az intézmény stratégiájával összhangban álló, átfogó képzési célokkal alakítják ki, és egyértelműen rögzítik az elvárt tanulási eredményeket;*
- *a hallgatók és más érintettek bevonásával alakítják ki;*
- *tükrözik a felsőoktatás Európa Tanács által megfogalmazott négy célját (felkészíti a hallgatókat az aktív állampolgári részvételre és jövőbeli pályájukra; támogatja egyéni fejlődésüket; széles alapú és modern tudásbázissal vérteti fel őket; ösztönzi a kutatást és az innovációt);*
- *úgy alakítják ki, hogy a hallgató zökkenőmentes előrehaladását biztosítsák;*
- *meghatározzák a várható hallgatói terhelést ECTS-kreditekben.*

Az ESG 2015 az 1.3 Hallgatóközpontú tanulás, tanítás és értékelés standardban a következőt határozzák meg:

Az intézmények biztosítsák képzési programjaik olyan megvalósítását, amely aktív szerepre ösztönzi a hallgatókat a tanulási folyamat létrehozásában. A hallgatók értékelése tükrözze ezt a megközelítést.

Ezt a standardot a kapcsolódó irányelvek a következők szerint konkretizálják:

Figyelembe véve a tanulmányi értékelés jelentőségét a hallgató előrehaladása és majdani karrierje szempontjából, az értékelésre vonatkozó minőségbiztosítási folyamatok a következőkre terjednek ki:

- az értékelés kritériumait és módszereit, valamint az osztályozás kritériumait előre nyilvánosságra hozzák;*
- az értékelés lehetővé teszi, hogy a hallgató megmutassa, milyen mértékben sajátította el a kitűzött tanulmányi eredményeket, amelynek részeként a hallgatók visszajelzést kapnak, amely szükség esetén a tanulási folyamatra vonatkozó tanácsokat is tartalmaz;*
- az értékelés szabályai kiterjenek a lehetséges enyhítő körülményekre is;*
- az értékelést következetesen és igazságosan alkalmazzák minden hallgató esetében, és a rögzített eljárásnak megfelelően végzik.*

Az irányelvek érvényesülése és az ESG standardoknak megfelelő intézményi működés – ami akkreditációs feltétel – érdekében a képzési programnak tartalmaznia kell az értékelési módszerek leírását, kritériumait annak érdekében, hogy azokat a képzési folyamat minden szereplője – oktatók és hallgatók – előzetesen megismerhesse, az oktatók pedig következetesen és képzési folyamat egészében egységesen alkalmazzák. A következetes és egységes gyakorlat garantálja a képzés egészének minőségbiztosítási szempontok szerinti megfelelőségét.

Az ESG 2015 az ESG 1.8 Nyilvános információk standardja kiemelt jelentőséget fűz a képzési programhoz nyilvánosságához:

standard

Az intézmények tegyenek közzé világos, pontos, objektív, naprakész és könnyen hozzáférhető információkat tevékenységükről, benne képzési programjaikról.

a megvalósítását szolgáló irányelv

Az intézmények információt nyújtanak tevékenységükről, képzési programjaikról, azok felvételi követelményeiről, elvárt tanulási eredményeiről, a megszerezhető képesítésekről, a tanítási, tanulási és értékelési eljárásokról, a sikerességi arányokról, valamint a hallgatóknak kínált tanulási lehetőségekről és a végzettek elhelyezkedéséről.

Az Egyetem ezen elvárásokat akkor tudja megvalósítani, ha minden információ egységes, rendezett formában rendelkezésre áll és azt nyilvános felületeken közzéteszi. Az egységes szerkezetű képzési program és mintatanterv tartalmi elemeinek és felépítésének meghatározásával az Egyetem ezen minőségbiztosítási standardnak tesz eleget.

Szabályozási háttér

A képzési program a képzés alapvető dokumentuma, tartalmának kiemelt jelentősége van, mivel ez határozza meg a végzettség és szakképzettség megszerzéséhez tartozó szakmai tartalmat (a képzésben szerezhető tanulási eredmények), a képzés folyamatát (a mintatanterv alapján), továbbá azokat speciális folyamatos és kimeneti követelményeket (például szaknyelvi követelmények, szakmai gyakorlat, záróvizsga), amelyek a végzettség és szakképzettség megszerzéséhez szükségesek.

A felsőoktatás működését meghatározó jogszabályok, a képzési és kimeneti követelményekről szóló miniszteri közlemény, valamint a tanulmányi és vizsgaszabályzat több olyan rendelkezést tartalmaznak, amelyek hatással vannak a képzési program tartalmára, annak kötelező elemét írja le. Hasonlóképpen a tantervre vonatkozóan az előzőekben említett szabályozók további előírásokat állapítanak meg.

EU szintű szabályozás

A képzési programok szerkezete és tartalma vonatkozásában két EU szintű dokumentumot kell mindenképpen kiemelni:

1. az Európai Unió Tanácsának ajánlása (2017/C 189/03) az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszeréről, valamint az egész életen át tartó tanulás európai képesítési keretrendszerének létrehozásáról szóló 2008. április 23-i európai parlamenti és tanácsi ajánlás hatályon kívül helyezéséről¹;
2. az Európai Unió Tanácsának ajánlása (2018/C 444/01) a felsőfokú és a felső középfokú képesítések, valamint a külföldi tanulmányi időszakok eredményei automatikus kölcsönös elismerésének ösztönzéséről²;
3. az ECTS Users' Guide³ (European Credit Transfer and Accumulation System leírása).

Az Egyetem nemzetköziesítési céljainak eredményes végrehajtása, a képzések nemzetközi akkreditálhatóságának biztosítása érdekében különösen fontos, hogy ezeket – a hazai szabályokkal egyébként összhangban álló, azokat több ponton kiegészítő – előírásokat a képzési programok elkészítése során érvényesítsük.

A Tanács 2017/C 189/03 ajánlásának lényeges elemei:

1. a képzési programnak tanulási eredmények leírásán kell alapulnia, azaz a képzési program minden modult, tantárgyat és a teljes képesítést olyan tanulási eredményekkel kell jellemezzen, amelyek a hallgató „mit tud, mit ért és mire képes” szempontjait három dimenzióban adják meg: tudás – készségek/képességek – felelősség/önállóság;

¹ Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/ALL/?uri=CELEX%3A32017H0615%2801%29>

² Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32018H1210\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32018H1210(01))

³ Elérhető: https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/ects-users-guide_en.pdf

2. a képzési programnak kreditalapúnak kell lennie, azaz a programtervezéskor a tanulási eredményeket és a hozzájuk tartozó hallgatói munkaterhelést kreditekben kell kifejezni; a krediteknek átvihetőeknek és gyűjthetőeknek kell lenniük;
3. a képzési programnak átláthatónak és nyilvánosan publikáltnak kell lennie, azaz a képzés tanulási eredményeit, szintjét és kreditegyenértékét országos/európai nyilvántartásban, közös adatmező-struktúrában (az ajánlás VI. melléklete) kell publikálni.

A Tanács 2018/C 444/01 ajánlásának lényeges elemei:

1. az ajánlásnak két pillére van: *átláthatóság* (a közös eszközök, úgymint az ECTS, az oklevélmelléklet, a kompetencia alapú képzés- és tantárgyleírások következetes használata; *bizalom* (a képzések illeszkedése az Európai Képesítési Keretrendszerhez; az ESG szerinti minőségbiztosítás);
2. tanulási eredmény (kimenet) alapú tervezés, azaz minden képzési programot, modult, tantárgyat kimeneti kompetenciákkal kell megadni;
3. kreditmobilitás, azaz a képzési program részét képező tantervnek mobilitási ablakot kell tartalmaznia, valamint a tanulmányi megállapodásban (learning agreement) szereplő és a hallgató által teljesített tantárgyakat feltétel nélkül el kell ismerni;
4. transzparens értékelés, azaz az értékelési módszereket (érdemjegyek meghatározását), a követelményeket minden tantárgyra, modulra, a képzés egészére (kimeneti vizsga) el kell készíteni és előzetesen közzé kell tenni;
5. digitális és interoperábilis adatstruktúrák alkalmazása, azaz blokklánc-alapú vagy hasonló megoldásokat szükséges alkalmazni az oklevelek és más képzési dokumentumok hitelesítésére, vagyis a képzési programnak, tantárgy- és moduleírásnak géppel olvasható, szabványos mezőkre kell épülnie;
6. digitális adatelőállítás, azaz a képzési program (tantervek, modulok, tantárgyak) adatait (kreditek, tanulási eredmények) gépileg exportálható formában kell tárolni, hogy automatikus ellenőrző és hitelesítő rendszerek (pl. Europass, blokklánc-alapú oklevéllánc) használni tudják.

Az ECTS Users' Guide 3. fejezete tartalmaz a képzési programok és tantervek vonatkozásában releváns információkat a következők szerint:

Alfejezet	Lényeges üzenetek
3.1 A programkörnyezet	A képzési szintet a nemzeti és európai képesítési keretek (QF-EHEA / EQF-LLL) határozzák meg; ezekhez rendelt Dublin-deszkriptorok ⁴ és ECTS-kredit-tartományok adják a minimumot (pl. BA 180/240 ECTS, MA 90/120 ECTS).

⁴ A Dublin-deszkriptorok a Bolognai Folyamatban kialakított általános, a felsőoktatási képzések egyes ciklusainak tanulási eredmény-profiljai, amelyek a következő dimenziók mentén írják le a kimeneti elvárásokat: tudás és megértés; a tudás alkalmazása; értékítélet-alkotás (döntéshozatal); kommunikációs képességek; tanulási képességek (önállóság). Részletesen lásd: https://ehea.info/media/ehea.info/file/WG_Frameworks_qualification/71/0/050218_QF_EHEA_580710.pdf

	Intézményi szinten saját kredit- és szintleíró rendszert is ki kell alakítani, hogy a különböző tantárgyak között egyértelmű legyen a hierarchia és az előrehaladás
3.2 A programprofil	A profil mutatja meg a képzés egyediségét: szakterület (ISCED-F kód), szint, fő fókusz, várt kulcs-kompetenciák, tanulási környezet és oktatási-értékelési módszerek. A leírást a hallgatók, munkaadók, szakmai testületek bevonásával kell kialakítani, és fel kell venni a Course Catalogue-ba
3.3 Program-szintű tanulási eredmények	A tanulási eredményeknek tükrözniük kell a program kontextusát, szintjét, terjedelmét; legyenek egyértelműek, mérhetőek, a munkaterheléshez igazodók. Jó gyakorlat: 10–12 kompetenciamondat; aktív ige + tartalom + a bizonyítás módja („meg tudja tervezni... bemutatja...”)
3.4 Struktúra és kreditallokáció	A profil alapján modulokra/tantárgyakra kell bontani a programot, mindegyikhez tanulási eredményeket, értékelést és ECTS-kreditet rendelve (60 ECTS ≈ egy tanév). Célszerű „modulszabású” (5–15 ECTS) elemeket (tantárgyakat), mobilitási ablakot, valamint világos elő- és párhuzamos feltétel-rendszert (progresszió) alkalmazni
3.5 Tanulás, tanítás, értékelés	Kulcs a hallgató-központú megközelítés: nyílt párbeszéd, naprakész Course Catalogue, „konstruktív illeszkedés” a kimenetek–tevékenységek–értékelés között. Rugalmasság (egyéni útvonalak, online/hibrid formák), átlátható és következetes értékelési módszerek (írásbeli, szóbeli, projekt, portfólió)
3.6 Kreditallokáció monitorozása	Kérdőívek, fókuszcsoportok, tanulmányi statisztikák alapján folyamatosan ellenőrizni kell, hogy a becült munkaterhelés és kreditszám reális-e. Eltérés esetén kreditek, kimenetek vagy tanítási-értékelési módszerek korrekciója szükséges, a hallgatók és oktatók visszajelzésének visszacsatolásával

Az ECTS Users' Guide egyik fő üzenete a tanulási eredmény, a kompetencia meghatározása: *a tanulási eredmény „annak kijelentése, mit tud, ért és mire képes a hallgató a tanulási folyamat végén” – a kompetencia szintjét pedig a teljesítéskor alkalmazott értékelés igazolja. Ezeket az oktatók előre fogalmazzák meg a hallgatók és a munkaerő-piaci partnerek bevonásával, hogy később mérni lehessen ezeket.*

A Guide a széles körben elfogadott kompetenciamondat-szerkezetet ajánlja, amely a következő elemekből épül fel:

#	Elem	Példa (HU)	Magyarázat
1.	Aktív ige	„alkalmazza”	Cselekvést, nem állapotot jelöl; legyen megfigyelhető és értékelhető.
2.	Tárgy / tartalom	„a Fourier-transzformációt”	Konkretizálja, mit fog a hallgató alkalmazni, elemezni stb.
3.	Teljesítmény-környezet	„összetett jelfeldolgozási feladatok megoldásakor”	Leírja a kontextust vagy minőségi szintet, ami hitelesen bizonyítja a tudás alkalmazását, képesség/készség meglétét.

Nyelvi irányelvek a kompetenciamondatok megalkotásához:

1. Az aktív, cselekvést jelentő (deontikus) ige mindig egyes szám első személyben álló jelen idejű, kijelentő módú.

2. Egy kompetenciamondat mindig pontosan egy deontikus igét és ebből adódóan egy kompetenciát tartalmaz.

Példamondat:

Értékeli a digitális szűrők frekvencia-válaszát laboratóriumi mérések alapján.

deontikus ige: *értékeli*;

tartalom (mit): *digitális szűrők frekvencia-válaszát*

kontextus (hol, hogyan): *laboratóriumi mérések alapján*

Hitelesen képviseli szakmája értékrendjét.

deontikus ige: *képviseli*;

tartalom (mit): *digitális szűrők frekvencia-válaszát*

kontextus (hol, hogyan): *hitelesen*

3. A deontikus ige olyan kompetenciát vezessen fel, ami mérhető, megfigyelhető, ellenőrizhető.
4. Csak olyan kompetenciák legyenek előírva, amelyek az adott kreditkeretben (az azáltal meghatározott munkaóra-számban) teljesíthetők.
5. A kompetenciák rendszere legyen konzisztens, az oktatási, ismeretszerzési tevékenység legyen összehangolva a mérési, értékelési tevékenységgel.
6. A kompetenciamondatok ellenőrzése (VOCAW):
 - a) Verb-check: van benne *deontikus ige*?
 - b) Object-check: világos, *mit* csinál a hallgató?
 - c) Context-check: egyértelmű, hogy *milyen helyzetben/módon bizonyítja*?
 - d) Assessment-link: *mérhető a választott értékelési módszerrel*?
 - e) Workload-feasibility: *belefér a kredithez tartozó munkaidőbe*?

A mikrotanúsítványok vonatkozásában az Európai Unió Tanácsának az egész életen át tartó tanulást és a foglalkoztathatóságot célzó mikrotanúsítványokra vonatkozó európai megközelítésről szóló 2022/C 243/02 számú ajánlása⁵ határozza meg a mikroképzések célját, kereteit és minőségbiztosítási folyamataik alapvető célrendszerét. Az ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education) *QUALITY ASSURANCE OF MICRO-CREDENTIALS: Expectations within the Context of the Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area* című jelentése⁶ a következő minőségbiztosítási szempontokat helyezi előtérbe:

- a mikrotanúsítvánnyal záruló képzések minőségbiztosítási rendszere álljon összhangban az ESG előírásaival (arányos alkalmazás);
- a modulok leírásai legyenek nyilvánosan elérhetők;
- a modulok fókuszpontjai legyenek jól meghatározottak;
- a mikroképzésekről készüljön naprakész nyilvántartás;

⁵ Elérhető: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022H0627\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:32022H0627(02))

⁶ Elérhető: <https://www.enqa.eu/publications/QA-of-micro-credentials/>

- a modulok kialakításában vegyenek részt a célcsoport (hallgatók, munkaadók) képviselői.

Nemzeti szabályok

Az Nftv. 11. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések meghatározzák azokat a célterületeket, képzési tartalmakat, amelyeket a felsőoktatási intézményeknek kötelezően kell biztosítaniuk hallgatói számára a következők szerint:

„11. § (2) A felsőoktatási intézménynek az alaptevékenységéhez igazodóan biztosítani kell testi és lelki egészségfejlesztést is beleértve a rendszeres testmozgás és sporttevékenység megszervezését, a könyvtári szolgáltatást, a tudásalapú gazdasághoz kapcsolódó pénzügyi- és vállalkozói-, az anyanyelvi, szaknyelvi ismeretek fejlesztését, lehetőséget kell teremtenie az idegen nyelvi szaknyelvi ismeretek fejlesztésére.”

Az Nftv. 14. § (1) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy a képzésért pontosan egy szervezeti egység felelős, amelyet a képzési programban kell rögzíteni:

„14. § (1) [...] Egy szak képzéséért több telephely esetén is csak egy oktatási szervezeti egység lehet a felelős. A felelős megnevezését a képzési program tartalmazza.”

Az Egyetem belső szabályai egyértelműen rögzítik, hogy képzésért felelős szervezeti egység csak kar lehet:

Tanulmányi és vizsgaszabályzat: *„15. § (4) A (2) bekezdésben nevesített szakot gondozó szervezeti egység kizárólag az Egyetem valamely kara lehet. Egy szakot csak egy kar gondozhat.”*

Az Nftv. 15. § (1) bekezdése elvi élel rögzíti, hogy a képzési program része a tanterv, amelynek összhangban kell állnia a képzési és kimeneti követelményekkel:

„15. § (1) A felsőoktatási intézményben a képzés képzési program alapján folyik. A képzési program részeként a tantervet felsőoktatási szakképzésben, alap- és mesterképzésben a miniszter által közzétett képzési és kimeneti követelmények alapján, az Európai Unió, a Visegrádi Alap és a Közép-európai Felsőoktatási Csereprogram által finanszírozott programok keretében megvalósuló közös képzésben, részismereti képzésben és szakirányú továbbképzésben szabadon készíti el a felsőoktatási intézmény. A tanterveket öt-évente felül kell vizsgálni. Új vagy módosított tanulmányi és vizsgakövetelmények bevezetésére felmenő rendszerben kerülhet sor.”

A képzési programban meghatározott tanulási eredmények, képzési (oktatási, ismeretátadási, illetve ismeretszerzési) és értékelési módszerek azért lényegesek, mert az oktatói feladatot ellátó személyek ettől nem térhetnek el, ahogyan azt az Nftv. 35. § (1)–(2) bekezdése meghatározza:

„35. § (1) Az oktatói munkakörben foglalkoztatottat megilleti az a jog, hogy világnézete és értékrendje szerint végezze oktatói munkáját, anélkül, hogy annak elfogadására kényszerítené vagy készítené a hallgatót, a képzési program keretei között meghatározza az

oktatott tananyagot, megválassza az általa alkalmazott oktatási és képzési módszereket. Az e bekezdésben foglalt jog megilleti a tanári munkakörben foglalkoztatottakat, az oktatói feladatokat ellátó doktoranduszokat, tudományos kutatókat, továbbá az óraadó oktatókat

(2) Az oktatással kapcsolatos feladatokat ellátó kötelessége, hogy az ismereteket tárgyilagosan és többoldalúan közvetítse, a jóváhagyott tanterv szerint oktasson és értékeljen, a hallgató emberi méltóságát és jogait tiszteletben tartsa; az oktató tevékenysége során vegye figyelembe a hallgató egyéni képességét, tehetségét, fogyatékosságát.”

Az Nftv. 42. §-a a részismereti képzés kapcsán meghatározza a mikrotanúsítvány kiállításának kötelező eseteit a következők szerint:

„42. § (1) A hallgató

a) a tanulmányaihoz kapcsolódó résztanulmányok folytatása céljából másik felsőoktatási intézménnyel vendéghallgatói jogviszonyt létesíthet,

b) kérheti átvételét azonos, illetve másik felsőoktatási intézmény ugyanazon vagy rokon képzési területéhez tartozó szakjára.

(1a) A felsőoktatási intézmény az (1) bekezdés a) pontja szerinti tanulmányi teljesítményről a tanulmányi rendszeréből a tárgyleírást (tematika) is tartalmazó mikrotanúsítványt állít ki és azt elektronikusan a tanulmányi rendszeren keresztül átadja azon felsőoktatási intézmény tanulmányi rendszerének, amellyel a vendéghallgató hallgatói jogviszonyban áll.

(2) A felsőoktatási intézmény a vele hallgatói jogviszonyban nem álló személyeket – részismereti képzés céljából – hallgatói jogviszony keretében, az intézmény bármely kurzusára, moduljára – külön felvételi eljárás nélkül – önköltséges képzésre felveheti. Az intézmény a tanulmányi teljesítményről a tanulmányi rendszeréből a tárgyleírást (tematika) is tartalmazó mikrotanúsítványt köteles kiállítani. Az elvégzett kurzus, modul teljesítése felsőfokú tanulmányokba a kreditátvitel szabályai szerint beszámítható.

(2a) A felsőoktatási intézmény önköltséges részismereti képzés céljából hallgatójával is létesíthet újabb képzési jogviszonyt. A felsőoktatási intézmény a részismereti képzés eredményes elvégzéséről mikrotanúsítványt állít ki.”

A mikrotanúsítvány és az azzal szorosan összefüggő modul fogalmát szintén az Nftv. határozza meg:

„108. § 28a. mikrotanúsítvány: tárgyleírást és kreditértéket is tartalmazó olyan igazolás, amely a felsőoktatási intézmény valamely kurzusának, moduljának, részismereti vagy mikroképzésének elvégzése révén megszerzett tanulási eredményt igazoló közokirat;

28b. modul: a tanulmányi rendszerben egyedi azonosítóval rögzített, meghatározott tantárgyak vagy tanegységek összessége;”

Mindezekből következik, hogy a tantervi tantárgyakat modulokba kell sorolni, a modulokat önálló azonosítóval kell, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 10. melléklete meghatározza mikrotanúsítvány elemeit,

amelyek közül a képzési programmal és a tantervvvel összefüggésben a következőknek van relevanciája:

„A mikrotanúsítvány kötelező tartalmi elemei:

3. a mikrotanúsítványhoz vezető képzés megnevezése,

6. a mikrotanúsítványhoz vezető képzéssel elért tanulási eredmények,

7. a tanulási eredmények eléréséhez szükséges kreditek száma,

9. a tudásmérés módja,

11. a mikrotanúsítványhoz vezető képzés minőségbiztosításának módja,”.

Mindezekből következik, hogy

- a mintatantervben meghatározott tantárgyakat modulokba kell sorolni (a specializáció önmagában modulnak tekintendő, de további [al]modulokra is felosztható);
- a modulokhoz a képzési programban önálló tanulási eredményeket [tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősség kompetenciacsoportok szerint megadva] kell rendelni;
- a modulban alkalmazott tudásmérési módszereket – a képzés egészére megállapított tudásmérési módszerekkel összhangban – meg kell adni;
- a modulhoz kapcsolódó képzés sajátos minőségbiztosítási módját – ami nem azonos az Egyetem átfogó minőségbiztosítási rendszerével, de azzal összhangban kell álljon – meg kell adni modulonként vagy az összes modulra azonos módon.

A tanterv egyes elemeire az Nftv. a következő előírást tartalmazza

„49. § (2) A hallgató részére biztosítani kell, hogy tanulmányai során az oklevél megszerzéséhez előírt összes kredit legalább öt százalékáig, az intézmény szervezeti és működési szabályzata alapján szabadon választható tárgyakat vehessen fel – vagy e tárgyak helyett teljesíthető önkéntes tevékenységben vehessen részt –, továbbá az összes kreditet legalább húsz százalékkal meghaladó kreditértékű tantárgy közül választhasson.

(2a) Biztosítani kell, hogy a hallgató egyéni tanulmányi rendjében – külön önköltség, illetve térítési díj fizetése nélkül –

a) az összes előírt kreditet tíz százalékkal meghaladó kreditértékű tárgyat, továbbá azt, hogy

b) az összes előírt kredit tíz százalékáig terjedően nem magyar nyelven oktatott tárgyat vehessen fel.”

Lényeges és kötelező előírás tehát, hogy a mintatantervnek – kreditben kifejezve – az összes megszerzendő kredit legalább öt százalékát kitevő szabadon választható tantárgyat kell tartalmaznia. A 210 kredites – tipikus – alapképzési szakok esetében ez legalább tizenegy kreditet, míg a 90 kredites képzésekben ez legalább öt kreditet jelent. A hallgatókat segítő, javasolt, hogy a mintatanterv tartalmazzon a képzés kreditértéken legalább húsz százalékát (a tipikus 210 kredites alapképzés esetén legalább 42 kredit) meghaladó ajánlott szabadon választható tantárgylistát. A szabadon

választhatónak jelölt tantárgy esetében a 87/2015. Korm. rendelet 54. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezés szerint:

„[S]zabadon választható tantárgy esetében a felsőoktatási intézmény nem korlátozhatja a hallgató választását a felsőoktatási intézmények által meghirdetett tantárgyak körében.”,

azaz szabadon választhatónak ajánlott tantárgy nem írhat elő tantárgyfelvételi követelményt (előtanulmányi követelményt).

Az Nftv. 49/A. § meghatározza a végbizonyítvány kiállításához megszerzendő, a tanterv részét képező szaknyelvi ismeretek oktatásának alapvető követelményeit a következők szerint:

„49/A. § A felsőoktatási intézmény gondoskodik az adott szakon szerezhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismeretek oktatásáról, a tanterv részeként biztosítja a feltételeket ahhoz, hogy a hallgató megszerezhesse a tanteroben meghatározott, az adott szakon szerezhető szakképzettség gyakorlásához szükséges idegen szaknyelvi ismereteket. A felsőoktatási intézmény a tanteroben foglaltak szerint biztosítja a tudásmérés lehetőségét a hallgató részére és értékeli az idegen szaknyelvi ismeretek megszerzését. A felsőoktatási intézmény a tanteroben meghatározhat az idegen szaknyelvi ismeretként elfogadható államilag elismert nyelvvizsgát vagy más nyelvtudásmérést.”,

ezért a képzési programnak, valamint az annak részét képező mintatantervnek pontosan rögzítenie kell a végbizonyítvány megszerzéséhez szükséges szaknyelvi ismeretekre vonatkozó követelményeket, a megszerzendő nyelvi krediteket – a tanulmányi és vizsgaszabályzat előírásaival összhangban – és ha a szak képzési és kimeneti követelményei előírják, akkor a további sajátos (szak)nyelvi követelményeket és azok teljesítésének módját.

Az Nftv. 50. § (1) bekezdésében törvényi szinten rögzíti a végbizonyítvány (abszolutórium) megszerzésének feltételeit a következők szerint:

„50. § (1) A felsőoktatási intézmény annak a hallgatónak, aki a tantervben előírt tanulmányi és vizsgakövetelményeket és az előírt szakmai gyakorlatot – a szakdolgozat, diplomamunka elkészítése kivételével – teljesítette, és az előírt krediteket megszerezte, végbizonyítványt állít ki (abszolutórium).”,

ezért a képzési program részét képező mintatantervben egyértelműen és pontosan meg kell határozni minden olyan követelményt (különösen: kötelező tantárgyak pontosan megadva, kötelezően választható tantárgyak kreditértéke és a választható tantárgyak listája, kritériumkövetelmények, szaknyelvi követelmények), ami a végbizonyítvány kiállításának feltétele.

Az Nftv. 50. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés a záróvizsga vonatkozásában csak keretjellegű, általános szabályt tartalmaz:

„50. § (4) A záróvizsga az oklevél megszerzéséhez szükséges ismeretek, készségek és képességek ellenőrzése és értékelése, amelynek során a hallgatónak arról is tanúságot kell

tennie, hogy a tanult ismereteket alkalmazni tudja. A záróvizsga a tantervben meghatározottak szerint több részből – szakdolgozat vagy diplomamunka megvédéséből, további szóbeli, írásbeli, gyakorlati vizsgarészekből – állhat.”,

így a képzési programban kell világosan és egyértelműnek rögzíteni, hogy a záróvizsga milyen elemekből (részekből) áll, azok milyen módon (szóban, írásban, gyakorlat formájában) teljesíthetők, továbbá milyen követelményeknek (ismeretek, alkalmazói képességek) kell a záróvizsgázónak megfelelnie.

Az Nftv. 81. § (1) bekezdés a) pontja rögzíti, hogy

„81. § (1) A magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzés keretében a hallgató által igénybe vehető szolgáltatások a következők:

a) a képzési programban meghatározott oktatási és tanulmányi követelmények teljesítéséhez, az oklevél, illetve doktori abszolutórium megszerzéséhez szükséges előadások, szemináriumok, konzultációk, gyakorlati foglalkozások, terepgyakorlatok első alkalommal történő felvétele, a beszámolók, projektfeladatok, vizsgák és a sikertelen beszámolók, illetve vizsgák egy alkalommal történő megismétlése, a záróvizsga letétele, továbbá a fokozatszerzési eljárás a hallgatói jogviszony fennállása alatt,”

továbbá az Nftv. 108. § 19. és 42. pontja kimondja, hogy

„108. 19. képzési program: az intézmény komplex képzési dokumentuma, amely

a) az alap-, mester- és osztatlan szak, valamint felsőoktatási szakképzés, a szakirányú továbbképzési szak részletes képzési és tanulmányi követelményeit,

b) a doktori képzés tervét

tartalmazza, a képzés részletes szabályaival, különösen a tantervvel, illetve az oktatási programmal és a tantárgyi programokkal, valamint az értékelési és ellenőrzési módszerekkel, eljárásokkal és szabályokkal együtt;”

„42. tanterv: egy szak képzési és kimeneti követelményeknek megfelelően összeállított képzési terve, amelynek elemei: képzési szakonkénti bontásban a tantárgyak, tantervi egységek alapján meghatározott óra- és vizsgaterv a követelmények teljesítésének ellenőrzési, értékelési rendszere, valamint a tantárgyak, tantervi egységek tantárgyi programja;”

ezért a képzési programnak, valamint az annak részét képező mintatantervnek pontosan meg kell határoznia a hallgatók által teljesítendő tantárgyak, kurzusok típusát, vizsgák és más értékelési módok számát és típusát, ezek részletes követelményeit, valamint a záróvizsga letételének feltételeit és részletes követelményeit.

Az Nftv. 82. § (1) bekezdés a) pontjában foglalt rendelkezés

„82. § (1) A magyar állami (rész)ösztöndíjjal támogatott képzés keretében a hallgató által térítési díj fizetése mellett igénybe vehető:

a) az alap- és mesterképzés tantervében magyar nyelven meghatározott, magyar nyelven oktatott ismereteknek – a hallgató választása alapján – nem magyar nyelven történő oktatása, ide nem értve azt, ha a tanterv idegen nyelven kötelezően teljesítendő tanulmányi követelményt tartalmaz;”

alapján a mintatantervnek pontosan meg kell határozni a magyar nyelvű képzések tanterveiben a kötelezően idegen nyelven teljesítendő, tehát díjmentesen elérhető tantárgyakat.

Az Nftv. 114/P. §-ában foglalt előírások

„114/P. § (2) A felsőoktatási intézmények 2025. szeptember 1-jéig felülvizsgálják tanterveiket abból a célból, hogy

a) az adott képzés céljainak megfelelő módon a mesterséges intelligencia megismertetése a képzési program részévé váljon, és

b) külföldi részképzés, külföldi szakmai gyakorlat, szakdolgozat vagy diplomamunka készítése érdekében nemzetközi mobilitásra felhasználható, tantervbe épített mobilitási időszakot biztosítsanak a hallgatók számára.”

alapján a mintatantervben egyértelműen meg kell határozni azokat a tantárgyakat, amelyek célja – részben vagy egészében – a mesterséges intelligencia megismertetése a hallgatókkal; továbbá pontosan rögzíteni kell a mobilitási ablakra vonatkozó rendelkezéseket.

A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 87/2015. Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) az intézményi tájékoztató [ami egyebek mellett a képzések részletes ismertetéséről is szól, lásd a Vhr. 53. § (2)–(4) bekezdését] vonatkozóan a következő előírásokat tartalmazza:

„53. § (1) A felsőoktatási intézménynek az intézményi tájékoztatót magyar nyelven és legalább egy idegen (lehetőleg angol) nyelven kell elkészítenie. Az intézményi tájékoztatóban meg kell jeleníteni a felsőoktatási intézményre vonatkozó általános tudnivalókat és – képzési időszakonként elkülönítve – a képzésenkénti tudnivalókat.”

Ezért a képzési programot a képzés nyelvétől függetlenül magyar és angol nyelven, továbbá a képzés nyelvén is, ha az az előzőektől eltér, egymással tartalmilag azonosan el kell készíteni.

A Vhr. a tanterv egyes elemeire vonatkozóan a következő előírásokat tartalmazza:

„53. § (3) Az intézményi tájékoztatónak a képzésekre vonatkozó tudnivalókat tartalmazó részét úgy kell összeállítani, hogy a hallgató az ajánlott tantervéhez kapcsolódóan az adott félévi tárgyfelvételt megelőző szorgalmi időszak befejezése előtt megismerhesse belőle:

a) az adott képzési időszakban hallgatói jogviszonyt létesített hallgatókra vonatkozó ajánlott tantervet, amely tartalmazza a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott ismeretkörök tantárgyi, tantervi egységek szerinti megvalósítását a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési idő bontásában, az előtanulmányi kötelezettségeket, a tantárgyak, tantervi egységekhez rendelt kreditértékeket, kritérium követelményeket, a hallgatói teljesítményértékelés módjait, a záróvizsgára bocsátás feltételeit,”

amely szerint a tantervben meghatározott tantárgyakat a képzési és kimeneti követelmények szerinti ismeretkörökbe kell sorolni, továbbá részletesen meg kell határozni

az egyes tantárgyak jellemzőit (óraszámok, kreditérték, követelmény, teljesítményértékelési módok).

A Vhr. meghatározza az egyes tantárgyak típusokba sorolását, a kredithozzárendelés kötelezettségét, a kontakt tanóraszámok felső korlátját, valamint az előtanulmányi rend alapvető követelményeit:

„54. § (2) A képzési és kimeneti követelmények szerint megszerezhető kompetenciák alapján meghatározott tanterv kötelező, kötelezően választható és szabadon választható tantárgyakból, tantervi egységekből, továbbá kritériumkövetelményekből épül fel. Szabadon választható tantárgy esetében a felsőoktatási intézmény nem korlátozhatja a hallgató választását a felsőoktatási intézmények által meghirdetett tantárgyak körében.

(3) A tantervben a tantárgyakhoz, tantervi egységekhez tanórát és kreditértéket kell rendelni. A kreditérték kifejezi, hogy a követelmények teljesítéséhez mennyi tanulmányi munkára van szükség, továbbá azt, hogy a tantárgy, tantervi egység felvételével és a tanulmányi követelmények teljesítésével mennyi kreditet szerezhet a hallgató. Kredit csak olyan tantárgyhoz, tantervi egységhez rendelve, amelynek minősítése az 56. § (7) bekezdése szerint történik. Tantárgyhoz csak egész értékű kredit rendelhető. Doktori képzésben az ismeretanyagok elsajátításáért, a tantárgyi követelmények teljesítéséért, kutatómunkáért és oktatási feladatok ellátásáért szerezhető kredit.

(4) A teljes képzési időre meghatározott átlagos egyéni hallgatói tanulmányi munkaóra nem haladhatja meg a tanórák számának teljes idejű képzésben a háromszorosát, részidős képzésben, esti képzési munkarendben a hétszeresét, levelező képzési munkarendben a tizenkétszeresét, távoktatásban a huszonötszörösét. Doktori képzésben ezeket az arányokat a tantárgyi követelmények részfeladat-teljesítésénél kell irányadónak tekinteni.

(5) A részidős képzésben egy adott képzéshez rendelt teljesítendő kreditek száma megegyezik a teljes idejű képzéshez rendelt kreditek számával.

(6) A tanterv határozza meg, hogy az egyes tantárgyak felvételéhez milyen más tantárgyak előzetes teljesítése szükséges (előtanulmányi rend). Egy adott tantárgyhoz legfeljebb három másik tantárgy vagy a képzési célt illetően több tantárgyat magában foglaló legfeljebb egy, 15 kreditnél nem nagyobb kreditértékű tantárgycsoport (modul) rendelhető előtanulmányi kötelezettségként. A tantervben meghatározott egyes tantárgyakhoz más tantárgyaknak egyidejű felvétele is meghatározható követelményként.”

A Vhr. előírja, hogy a tanterv részeként kell meghatározni meg a hallgatói teljesítmény értékelési rendszerét a következők szerint:

„56. § (5) A hallgatói teljesítmények értékelési módjainak meghatározása a tanterv része, amelyet a képzési időszak kezdete előtt a felsőoktatási intézményben nyilvánosságra kell hozni.

(6) A hallgató teljesítménye a képzési időszak teljes ideje alatt értékelhető. A hallgató tudásának értékelése többféle értékelési módszerrel is történhet: diagnosztikus, támogató (formatív), összegző (szummatív) is lehet, és történhet folyamatosan vagy egyszeri alkalommal. Az értékelési módok és alkalmak együttesen is alkalmazhatók. A tantárgyak, tantervi egységek lezárása történhet félévközi jeggyel vagy vizsgajeggyel. A félévközi jegy a tantárgy tanulmányi követelményeinek félévközi, folyamatos értékelésén alapul.

Az 55. § (2) bekezdés 6. pontja szerinti vizsgajegy megállapítása a vizsgaidőszakban tett szóbeli vagy írásbeli vizsga alapján történik.

(7) A hallgatói ismeretek értékelése lehet:

- a) ötfokozatú: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1) minősítés,
- b) háromfokozatú: kiválóan megfelelt (5), megfelelt (3), nem felelt meg (1) minősítés,
- c) a felsőoktatási intézmény által bevezetett, a felsőoktatási intézmény szabályzatában rögzített egyéb értékelési rendszer, ha az biztosítja a más értékelési rendszerrel való összehasonlíthatóságot.”

A levelező képzés a részidős képzések csoportján belül speciális képzésszervezési forma, amelynek meghatározását az Nftv. szabályozza a következők szerint:

„108. § 25. levelező képzés munkarendje: olyan oktatásszervezési rend, mely szerint – az érintett hallgatókkal kötött eltérő megállapodás hiányában – a hallgatók tanóráira tömbösítve, legfeljebb két hetenként munkanapokon vagy a heti pihenőnapon az intézményben, valamint a képzés fennmaradó részében a távoktatás módszereinek alkalmazásával kerül sor;”.

Fontos kiemelni, hogy a szak és a képzés nem azonos. A szak meghatározását az Nftv. ekként adja meg:

„108. § 32. szak: valamely szakképzettség megszerzéséhez szükséges képzési tartalom (ismeretek, jártasságok, készségek) egységes rendszerét tartalmazó képzés;”,

míg a képzés a szak (mint képzési tartalom) mellett a képzésszervezési módot (munkarend), a képzés helyét és a képzés nyelvét is tartalmazza [lásd az Nftv. 48/B. § (8) bekezdésében foglaltakat]. Képzési programja, tanterve a képzésnek van.

A munkarendre és szak meghatározására vonatkozó előírásokból következik, hogy ugyanannak a szaknak a nappali (teljes idejű) és levelező (részidős) munkarendű képzése nem azonos, így külön-külön képzési programmal és tantervvel kell rendelkeznie. E tekintetben a BME tanulmányi és vizsgaszabályzat (a továbbiakban: TVSZ) 16. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezés a meghatározó:

„16. § (1) Az Egyetemen használt TR-ben a szak, a szak típusa, nyelve és munkarendje együttesen alkotja a képzést.”

A szakok képzési tartalmát a képzési és kimeneti követelmények (a továbbiakban: KKK) határozzák meg. A KKK-ról szóló miniszteri közlemény⁷ két fő részre osztva határozza meg a szakokban közvetítendő tartalmat (tanulási eredmények, elsajátítandó kompetenciák):

- a) általános, az alap- és mesterképzési szakokon, felsőoktatási szakképzésekben az elsajátítandó szakmai kompetenciák; valamint
- b) az egyes szakokhoz rendelt sajátos (szakos) kompetenciák.

A képzés tantervét úgy kell kialakítani, hogy mind az általános, mind pedig szakos kompetenciák elsajátítását biztosítsa.

A KKK-ról szóló miniszteri közlemény 1. melléklet 1-3. pontjai határozzák meg az általános kompetenciákat a következők szerint:

⁷ A KKK elérhetősége: <https://kormany.hu/dokumentumtar/kepzesi-es-kimeneti-kovetelmenyek-2>

„1. Az alap- és mesterképzési szakokon, felsőoktatási szakképzésekben az elsajátítandó szakmai kompetenciák részét képezik a szaknak, szakképzésnek megfelelő digitális kompetencia és szakmaspecifikus digitális készségek, a médiatudatosság, a biztonságos internethasználat, valamint digitális technológia hatékony alkalmazása tanulási célok elérését szolgáló digitális megoldások ismerete, továbbá az egészségfejlesztési, fenntartható fejlődési alapismeretek, amelyek magukban foglalják a környezet-, baleset-, munka- és fogyasztóvédelem valamint a korrupciómegelőzés alapismereteit is.

2. Az 1. pontban az egészségfejlesztésre, a fenntartható fejlődésre figyelemmel a képzési tartalmak minőségelvű megújulásában a sport és testnevelés területén a felsőoktatási intézmény biztosítja a rendszeres testmozgás feltételeit, továbbá képzési programjában és annak részeként a képzés tantervében, valamint a tanulmányi és vizsgaszabályzatban és a képzéshez kapcsolódó ajánlott tantervben határoz – akár creditszerzési lehetőségként – a heti fizikai aktivitás teljes idejű munkarendű képzésbe történő beépítéséről, amely rendszeres testmozgással, valamint igazolt sporttevékenységgel kiváltható.

3. A műszaki, az informatika képzési terület alap- és mesterképzési szakjain, felsőoktatási szakképzéseiben és a gazdaságtudományok képzési terület üzleti szakjain, és a természettudomány képzési terület szakjain az elsajátítandó szakmai kompetenciák részét képezi az ipari termelés területén elindult technológiai forradalom, az Ipar 4.0 alapú működés és technológiai tudás, a kiber-fizikai rendszerek, önszervező mechanizmusok, valamint a digitalizáció és automatizáció munkaerőpiacon strukturális változásokat indukáló következményeinek ismerete a gyártásban és beszerzési láncokban, a termelési folyamatok szervezésében. A felsőoktatási intézmény képzési programjában és annak részeként a képzés ajánlott tantervében, a releváns tantárgyi programokban határozza meg az Ipar 4.0 megoldások alkalmazásához szükséges tanulási eredményeket, továbbá fejleszti a szakmaspecifikus oktatási tartalmakat.”

A TVSz mindezen előírásokra is figyelemmel meghatározza a tanterv és a mintanterv kötelező tartalmi elemeit a következők szerint:

„23. § [A tanterv]

(1) A tanterv – a képzési és kimeneti követelmények keretei között – a szak Szenátus által elfogadott követelményrendszere, amely a szak elvégzésének alapvető szakmai feltételeit, különösen

- 1. a végzettség szintjét, a Magyar Képesítési Keretrendszer (a továbbiakban: MKKR) és az Európai Képesítési Keretrendszer (a továbbiakban: EKKR) szerinti besorolását,*
- 2. a szakképzettség és a hozzájuk kapcsolódó cím megnevezését,*
- 3. a képzési cél meghatározását,*
- 4. a tanulási eredményeket a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott részletességgel és azokhoz illeszkedően,*
- 5. a tantárgyakat, azok leírásait, követelményeit, minőségi értékelésének típusait,*
- 6. a tanulmányi teljesítmény értékelésére szolgáló módszerek leírását,*
- 7. az önálló tantervi egységek felsorolását,*
- 8. a záróvizsgára bocsátás és az oklevél kiadásának feltételeit, valamint a záróvizsga módját és tantárgyait és*
- 9. a szak szempontjából lényeges egyéb rendelkezéseket*

tartalmazza.

(2) A szak tantervében

a) a tanórák átlagos száma a nappali munkarendű teljes idejű képzésekben – nyelvi, testnevelés és felzárkóztató tantárgyak tanóráinak kivételével – heti tizenhat óránál kevesebb, illetve huszonhat óránál több nem lehet; és

b) az egyes félévek kreditértéke – a 11. § (2) bekezdés szerinti képzéseket kivéve – legfeljebb három kredittel térhet el a harminc kredittől.

(3) Új vagy módosított tantervet, tanulmányi és vizsgakövetelményeket felmenő rendszerben lehet bevezetni. Azon hallgatók, akik tanulmányaikat az új vagy módosított tanterv bevezetése előtt kezdték meg, választásuk alapján azt korábbi, illetve az új vagy módosított tanterv szerint folytathatják.

(4) A tantervet a képzési program és mintatanterv együttesen is meghatározhatja vagy helyettesítheti.

24. § [A mintatanterv]

(1) Az Egyetemen az ajánlott tanterv formája a mintatanterv. A mintatanterv a tantárgyak félévekre történő elosztását tartalmazó, az Egyetem által a tantárgyak elvégzésének sorrendjére, valamint az elvégzés időbeli ütemezésére ajánlott tanulmányi rend. A mintatantervet a szakot gondozó kar Kari Tanácsa fogadja el.

(2) A tanulmányok mintatanterv szerinti ütemezésével a hallgató tanulmányait a képzési és kimeneti követelményekben meghatározott képzési idő alatt, egyenletes terhelés mellett fejezheti be úgy, hogy minden tantárgy felvételénél eleget tesz az előtanulmányi követelményeknek.

(3) A mintatanterv, a tantervre vonatkozó, a 23. § (1) bekezdésében foglalt előírásokon túl tartalmazza

1. félévenkénti bontásban az összes kötelező és kötelezően választható, valamint – ha vannak – az ajánlott szabadon választható tantárgyakat,

2. a tantárgyak kreditértékét,

3. a tantárgyak heti (féléves) óraszámát kurzustípusonkénti bontásban,

4. az önálló tantervi egységeket,

5. a kötelezően választható és az ajánlott szabadon választható tantárgyak és önálló tantervi egységek meghirdetésének rendjét,

6. mesterképzési szak esetében a felvezető tantárgyakat,

7. az előtanulmányi rendet,

8. a tanterven belüli, a továbbhaladás érdekében teljesítendő ellenőrzési pontokat (mértföldkő),

9. a kritériumkövetelményeket, valamint azok teljesítésének határidejét és

10. a specializációk és más önálló tantervi egységek választásának részletes szabályait, ha azt nem külön kari szabályzat rendezi.

(4) A mintatantervben előírt szigorlat letételének nem lehet feltétele az azonos félévben teljesítendő vizsgával záruló tantárgy.

(5) A mintatantervet a szakért felelős kar a honlapján közzéteszi. A közzététel úgy történik, hogy bármely hallgató a rá érvényes mintatantervi előírásokat egyértelműen megismerhesse.

(6) Az alap-, a mesterképzési és az osztatlan szak hallgatója számára biztosítani kell a szak mintatantervében előírt összes kredit mennyiségét legalább húsz százalékkal meghaladó kreditértékű szabadon választható tantárgyak közül választás lehetőségét.

(7) A hallgató a mintatanterv alapján képességeihez és lehetőségeihez igazodó egyéni tanulmányi rendet állít fel és tanulmányait aszerint folytatja.”

Az Nftv. 17. § (1) bekezdésben foglaltak

17. § (1) A felsőoktatásban a képzés, a képzési és kimeneti követelményekben foglaltak szerint megszervezhető teljes idejű képzésként, részidős képzésként, továbbá távoktatásként. A teljes idejű képzés félévenként legalább kettőszáz, doktori képzés esetén legalább negyven tanórából vagy ennek megfelelő zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatásból áll.

(2) A teljes idejű képzést a nappali képzés munkarendje szerint – zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatás kivételével – heti öt napból álló tanítási hét keretében, a munkanapokon kell megszervezni. E rendelkezéstől a felsőoktatási intézmény hallgatói önkormányzatának egyetértésével el lehet térni. A teljes idejű képzés duális képzésként is megszervezhető.

(3) A részidős képzés lehet esti vagy levelező képzés munkarendje szerint szervezett képzés. A részidős képzés időtartama – kivéve a részismereti képzést és a szakirányú továbbképzést – a teljes idejű képzés tanóráinak – ideértve az ennek megfelelő zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatást is – legalább harminc, legfeljebb ötven százaléka lehet. A részismereti képzés és a szakirányú továbbképzés időtartama a teljes idejű képzés tanóráinak – ideértve az ennek megfelelő zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatást is – legalább húsz, legfeljebb ötven százaléka lehet.

valamint a Vhr. 54. § (4) bekezdésében, továbbá a TVSz-ben foglaltak alapján kell a képzés tantervében a tanórák maximális számát meghatározni a következők szerint

- a teljes képzési időre meghatározott átlagos egyéni hallgatói tanulmányi munkaóra a képzés kreditértéke és az egy kredithez rendelt hallgatói tanulmányi munkaóra szorzata;
- egy kredit az Nftv. 108. § 24. pontja szerint átlagosan harminc hallgatói tanulmányi munkaórát jelent;
- teljesidejű (nappali) képzésben a Vhr. 54. § (4) bekezdésben foglaltak szerint: „A teljes képzési időre meghatározott átlagos egyéni hallgatói tanulmányi munkaóra nem haladhatja meg a tanórák számának teljes idejű képzésben a háromszorosát (...);”
- az átlagosan harminc kredites tanulmányi félévre lebontva ez a következők jelent: a féléves átlagos egyéni hallgatói tanulmányi munkaóra 30 kredit/félév×30 munkaóra = 900 munkaóra/félév, ami nem lehet több a tanórák számának háromszorosánál, így a maximális féléves tanóraszám 300 tanóra/félév, a heti átlagos tanóraszám (tizennégy hetes szorgalmi időszakkal számolva) 21 tanóra/hét;
- részidős levelező képzésben átlagos egyéni hallgatói tanulmányi munkaóra nem haladhatja meg a tanórák számának a tizenkétszeresét, azaz a féléves

maximális tanóraszám 900 (munkaóra/félév)/12 (tanóra/munkaóra) = 75 tanóra/félév.

A felsőoktatási minőségértékelés és -fejlesztés egyes kérdéseiről szóló 19/2012. (II. 22.) Korm. rendelet 2. § (3) bekezdése felhatalmazza a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottságot (a továbbiakban: MAB), hogy a felsőoktatási minőségértékelés szempontrendszerét maga fogadja el, amelyet a MAB honlapján közzé kell tenni. A MAB az intézmény egészéről, valamint a képzésekről szakvéleményt készít a következő szempontok szerint:

„23/A. § (2) A MAB vagy az akkreditációs szervezet szakvéleményének tartalmaznia kell azt, hogy

a) a felsőoktatási intézmény által benyújtott tanterv összhangban van-e az alap- vagy mesterképzési szak képzési és kimeneti követelményeivel,

b) hogyan segíti elő a felsőoktatási intézmény által kidolgozott tanterv a kimeneti kompetenciák hallgató általi elsajátítását, milyen a tanulástámogatás intézményi eszközrendszere, módszertana, és

c) megvannak-e az intézményben az indításhoz szükséges személyi és tárgyi feltételek.”

A MAB képzésértékelési szempontrendszere⁸ alapján a képzési programnak tartalmaznia kell:

- a tantárgyak KKK szerinti ismeretkörökbe sorolását;
- a (minta)tantervet;
- a szakmai gyakorlat részletes leírását;
- a szakdolgozat, diplomamunka készítés folyamatát és módszertani leírását;
- a záróvizsga szerkezetét, tartalmát (követelményeit);
- a mobilitási ablak részletes leírását;
- az egyes tantárgyak és a KKK szerinti kompetenciák összerendelését (kompetencia mátrix);
- a bemeneti és kimeneti kompetenciamérések időpontját, módszertanát, tartalmát.

Tartalmi követelmények

Képzési program

A képzési programot képzésenként kell elkészíteni. Ha egy szaknak eltérő munkarendben vagy eltérő képzési nyelven megvalósuló képzései vannak, akkor munkarendenként és képzési nyelvenként külön-külön képzési programot kell készíteni. A képzés munkarendjéből, valamint a képzés nyelvéből fakadó sajátosságokat a képzési programban kell szabályozni.

A képzési program alapvető szerkezeti elemei

1. A képzés azonosító adatai

⁸ Lásd: https://www.mab.hu/wp-content/uploads/K%C3%A9pz%C3%A9sek-%C3%A9rt%C3%A9kel%C3%A9s%C3%A9hez_%C5%B1rlap.docx

1. a szak megnevezése magyarul és angolul;
2. végzettségi szint magyarul és angolul;
3. szakképzettség magyarul és angolul;
4. képzési szint;
5. a képzés EKKR, MKKR, ISCED 2011⁹ és ISCED-F 2013¹⁰ szerinti besorolása;
6. a képzés képzési terület szerinti besorolása;
7. képzési idő félévekben;
8. megszerzendő kreditek száma;
9. a képzés munkarendje (a részidős képzés munkarendi sajátosságai, képzésszervezés);
10. a képzés nyelve (a nem magyar nyelven folyó képzés sajátosságai);
11. a képzésért felelős szervezeti egység megnevezése;
12. a szakfelelős neve;

2. A képzés tartalma, sajátosságai és követelményei

1. a képzés célja a KKK szerint, kiegészítve a ténylegesen megvalósuló képzésben a KKK-ban foglaltakon túl megvalósított egyéb kompetenciákkal (különösen: KKK-ban nem nevesített specializációk képzési céljai);
2. a szak orientációja és az orientációt alátámasztó adatok (az előadás, valamint a gyakorlat és laboratóriumi gyakorlat típusú kurzusok összegzett száma és aránya, ahol gyakorlati ismeretszerzésnek minősül a gyakorlat és laboratóriumi gyakorlat típusú kurzus);
3. általános szakmai kompetenciák a KKK szerint, kiegészítve a ténylegesen megvalósuló képzésben ezeken felül, a képzést elvégző minden hallgató által megszerezhető kompetenciákkal (tudás; képesség; attitűd; autonómia és felelősség kompetenciacsoportok szerinti megosztásban);
4. a szakmai gyakorlathoz rendelt kreditérték;
5. a szakdolgozat-készítéshez vagy diplomamunka-készítéshez rendelt kreditérték;
6. a szabadon választható tantárgyakhoz rendelt kreditérték;
7. a képzés során alkalmazott tanulmányi teljesítményértékelési (tudásmérési) módszerek (pl. írásbeli vizsga, szóbeli vizsga, beszámoló, projektértékelés) részletes (módszertani) leírása;
8. a képzés alapvető szerkezeti elemei a KKK szerint, megnevezve vagy egyéb módon azonosítva az alapvető szerkezeti elemekbe (ismeretkörök, szakterületek) tartozó tantárgyakat, tantervi egységeket;
9. a választható specializációk megnevezése és kreditértéke;
10. szaknyelvi követelmények, szaknyelvi ismeretek oktatása és mérése;
11. ha a KKK előírja, akkor a szakmai gyakorlat követelményei;

⁹ Az ISCED 2011 elérhetősége: https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/isced/isced_2011_tartalom.pdf

¹⁰ Az ISCED 2013-F elérhetősége: https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/keor/isced-f_2013_eng.pdf

12. a KKK szerinti általános kompetenciák megszerezhetőségének (mely tantárgyban vagy tantárgyakban van erre lehetőség) módja a következő területeken:
1. digitális kompetenciák és szakmaspecifikus digitális készségek, a médiatudatosság, a biztonságos internethasználat, valamint digitális technológia hatékony alkalmazása tanulási célok elérését szolgáló digitális megoldások ismerete;
 2. mesterséges intelligencia eszközök és alkalmazásuk ismerete és gyakorlata;
 3. egészségfejlesztési ismeretek, testnevelés;
 4. fenntartható fejlődési alapismeretek;
 5. környezet-, baleset-, munka- és fogyasztóvédelemi ismeretek;
 6. korrupciómegelőzés alapismeretek;
 7. a műszaki, az informatika képzési terület alap- és mesterképzési szakjain, a gazdaságtudományok képzési terület üzleti szakjain, és a természettudomány képzési terület szakjain az Ipar 4.0 alapú működés és technológiai tudás, a kiber-fizikai rendszerek, önszervező mechanizmusok, valamint a digitalizáció és automatizáció munkaerőpiacon strukturális változásokat indukáló következményeinek ismerete;
13. kritériumkövetelmények összefoglaló meghatározása (különösen: testnevelés, szaknyelvi kompetenciák, szakmai gyakorlat);
14. a szakdolgozat-készítés, illetve diplomamunka-készítés általános követelményei és a kapcsolódó tantárgyak felvételének szabályai, követelményei;
15. a záróvizsgára vonatkozó általános, a képzés minden hallgatójára vonatkozó rendelkezések (különös: záróvizsga tantárgycsoportok száma, ami a képzésen egységes; a tantárgyi záróvizsga módja [írásbeli, szóbeli, gyakorlati, ezek kombinációja] záróvizsga tantárgycsoportonként; a hallgató választási lehetőségei a záróvizsga tantárgycsoportok között);
16. a képzés által közvetített, az összes hallgató által megszerezhető, elsajátítható munkaerőpiaci kompetenciák az ESCO¹¹ kategorizálás szerint;
17. a specializációk közötti választás részletes szabályai (jelentkezés és annak feltétele, pontszámítás, rangsorolás, besorolás a specializációba, specializációk közötti váltás szabályai);
18. a specializációk jellemzői
1. a specializáció megnevezése magyarul és angolul (ha a képzés nyelve ettől eltér, akkor a képzés nyelvén is);
 2. a specializáció képzési nyelve;
 3. a specializáció kreditértéke;
 4. a specializáció felelőse;

¹¹ Az ESCO adatbázis elérhetősége: https://esco.ec.europa.eu/hu/classification/skill_main

5. a specializációért felelős oktatási szervezeti egység;
 6. a specializációba történő belépés előzetes feltétele (a feltétel teljesülése nem jelenti a specializációba történő automatikus belépést is, az az esetleges jelentkezői rangsorolástól és annak eredményétől függ);
 7. a specializációba jelentkezők rangsorolásának részletes szabályai;
 8. a specializáció képzési célja;
 9. a specializációban szerorzhető sajátos kompetenciák (tudás; készség; attitűd; autonómia és felelősség kompetenciacsoportok szerinti megosztásban);
 10. a szakmai gyakorlatra vonatkozó különös követelmények (a gyakorlóhellyel szembeni esetleges kötöttségek; szakmai gyakorlatról készítendő beszámoló részletes – tartalmi, szakmai és formai – követelményei; a szakmai gyakorlat regisztrációjára szolgáló kapcsolódó tantárgy azonosítása; a szakmai gyakorlatról készített beszámoló és a szakmai gyakorlat elfogadhatóságának részletes és pontos követelményei);
 11. a szakdolgozat-készítés, illetve a diplomamunka-készítés sajátos szabályai (különösen: szakmai-tartalmi megkötések; a dolgozat készítése a specializációért felelős oktatási szervezeti egységtől eltérő szervezeti egységben; a témavezetővel való konzultációkra, azok dokumentálására vonatkozó előírások);
 12. a záróvizsgára vonatkozó különös szabályok (különösen: kötelező és választható [ha vannak] záróvizsga tantárgycsoportok; a záróvizsga tantárgycsoportok részletes és pontos követelményei [tételsor, orientációs kérdések, ismeretanyag kijelölés vagy elvárt kompetenciák meghatározása formájában]);
 13. a specializáció által közvetített, a hallgatók által megszerezhető, elsajátítható munkaerőpiaci kompetenciák az ESCO kategorizálás szerint;
19. A mesterképzési szakok sajátosságai
1. A bemenetként elfogadott szakok
A KKK-val egyező módon (ha az rendelkezik erről) vagy önállóan (intézményi hatáskörű mesterszak) arról kell rendelkezni, hogy ezen képzésre milyen előzetes szakképzettség birtokában lehet feltétel nélkül jelentkezni, melyek a feltételes (részlegesen elfogadott) szakképzettségek és melyeke estében kizárt a felvétel (pl. gépészmérnök mesterképzési szak kizárja a régészet alapképzési szakot, vagy az összes bölcsészettudományi szakot)
 2. A képzés megkezdéshez vagy folytatásához szükséges kompetenciák

A részlegesen elfogadott szakok esetében itt kell megadni a belépéshez vagy a képzés folytatásához szükséges kulcskompetenciákat.

3. A hiányzó kompetenciák megszerzésének módja

Ezek (2. pont) vagy a mesterképzésbe építve (felvezető tantárgyak útján) vagy a mesterképzéssel párhuzamosan vagy azt megelőzően teljesítendő részismereti képzésben szerzendők meg.

3. Kompetenciamérések

A MAB képzéértékelési szempontrendszerének megfelelően minden képzés képzési programjának kell legalább bemeneti és kimeneti kompetenciamérést tartalmaznia, ami alapján megállapítható a hallgató fejlődése. Ajánlott, hogy a képzés folyamatában legyen további közbenső kompetenciamérés is.

Fontos kiemelni, hogy a vizsga, a szigorlat, a záróvizsga és bármely más, valamely tantárgy keretében alkalmazott tanulmányi teljesítményértékelés nem kompetenciamérés. A kompetenciamérés nem tartalmaz értékelést (osztályozást), hanem visszajelzést ad a hallgatónak és az oktatónak, hogy a fejlődési, fejlesztési folyamatban hol áll a hallgató, milyen kompetenciákkal rendelkezik, melyeket kell még fejlesztenie. A kompetenciamérés ennek megfelelően időponthoz kötött és a képzésben egységes tartalmú.

Ajánlások:

Mérések

Típus	Mikor?	Fő funkció	Tipikus eszközök
Bemeneti mérés (diagnosztika)	A képzés legelején (beiratkozáskor)	- Kiindulási szint feltárása - Hallgatói szükségletek azonosítása - Beavatkozások személyre szabása	online kompetenciatesztetek (pl. digitális írástudás), szintfelmérők, önbevalló kérdőívek
Közbenső mérés (learning gain)	tanévek végén; vagy félidőben	- Haladás nyomon követése - Visszajelzés hallgatónak & oktatónak	e-portfólió, koncepcióprojektek (tudás és alkalmazás)
Kimeneti mérés (program- vagy diploma-szint)	Záróvizsga előtt közvetlenül	- Tanulási eredmények igazolása - Minőségbiztosítás, akkreditáció - Munkaerőpiaci kommunikáció	standardizált „generic skills” tesztek (pl. CLA+, ETS PP), szakmai szimulációk

Mérhető kompetenciák

Kompetenciaterület	Konkrét mutatók
Kritikus gondolkodás & problémamegoldás	érvelés minősége, igazolás, döntéshozás
Írott & szóbeli kommunikáció	koherencia, célközönséghez illeszkedés
Kvantitatív & adat-műveltség	adatelemzés, statisztikai érvelés
Digitális kompetencia	információkezelés, biztonság, tartalomkészítés
Csapatmunka & interperszonális	szerepvállalás, konfliktuskezelés
Etikai, társadalmi felelősség	etikai érvelés, fenntarthatósági döntések
Szakma-specifikus gyakorlati készségek	pl. labortechnika
Én-hatékonyság & élethosszig tartó tanulás	célállítás, önszabályozás

OECD ajánlások kompetenciaméréshez (CLA+): https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/08/does-higher-education-teach-students-to-think-critically_e6638839/cc9fa6aa-en.pdf

Az ETS PP leírása: <https://territorium.com/product/assessment-services/epp/>

A bemeneti és a kimeneti kompetenciamérés nem „extra adminisztráció”, hanem kulcs a tényleges hallgatói értéktöbblet láthatóvá tételéhez. A nemzetközi tapasztalat azt mutatja, hogy a többszintű, többmódszerű megközelítés szolgáltatja a leghasználhatóbb adatot a minőségfejlesztéshez és az elszámoltathatósághoz.

4. Mobilitási ablak

Definíció: *„A mobilitási ablak a tantervbe ágyazott, nemzetközi hallgatói mobilitásra szánt időszak (jellemzően egy félév), amelyben a hallgató külföldi résztanulmányokat, szakmai gyakorlatot vagy blended mobilitást teljesít, és a kinti teljesítményét a hazai intézmény teljeskörűen elismeri.”*

A mobilitási ablak a 87/2015. Korm. rendelet 5. melléklet 1. szakasz m) pont szerinti formában minden képzési program kötelező eleme:

„a képzés során külföldi részképzés, külföldi szakmai gyakorlat vagy szakdolgozat, diplomamunka külföldi készítése céljából a tantervbe épített, nemzetközi hallgatói mobilitásra felhasználható időszak (a továbbiakban: mobilitási ablak) áll rendelkezésre”.

A mobilitási ablak nem csupán utazási lehetőség, hanem stratégiai kurrikuláris elem, amelyet a programleírásban részletekbe menően dokumentálni kell: időzítés, kreditek, típus, tanulási eredmények, elismerés folyamata, kapcsolódó szolgáltatások és minőségi mutatók. Ezzel nemcsak a magyar jogszabályi előírásoknak tesz eleget, hanem az ESG-ben és a legújabb európai irányelvekben rögzített „seamless mobility” elvárásainak is.

Mindezeknek megfelelően a mobilitási ablak vonatkozásában a következőket kell a képzési programban rögzíteni:

1. a mobilitási ablak féléve vagy félévei;
2. a mobilitási ablakban teljesített tantárgyak elismerésére vonatkozó rendelkezések a TVSz 75/A. § szerint;
3. a mobilitási ablakra vonatkozó különös rendelkezések [minőségbiztosítás, elégedettségmérés szempontjai, ajánlások intézmény, illetve képzés vagy tantárgyak (kompetenciák) választására a képzéshez való szakmai illeszkedés biztosítására];
4. a mobilitási ablakban végzett szakmai gyakorlat különös szabályai;
5. a mobilitási ablakban történő szakdolgozat-készítés vagy diplomamunka-készítés különös szabályai;

5. Mikrotanúsítvánnyal összefüggő rendelkezések

1. a képzés moduljai (az Nftv. 108. § 28b. pontja [„modul: a tanulmányi rendszerben egyedi azonosítóval rögzített, meghatározott tantárgyak vagy tanegységek összessége;”] szerint és a modulok elsajátításával szerezhető kompetenciák tudás, képesség, attitűd, autonómia és felelősség kompetenciacsoportokban; minden tantárgyat modulba kell rendelni; a specializáció egyben modul is, de a specializáció tantárgyai további modulokba szervezhetők);

2. a modulok önálló kompetenciái, amelyek nem azonosak a modulba foglalt tantárgyak egyedi kompetenciáival, hanem összefoglalt, a szinergikus hatásokat figyelembe vevő kompetenciák;
3. az egyes modulok sajátos tudásmérési módjai (ha **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.**7. pontban foglaltakról eltér és van ilyen, pl. modulzáró értékelés);
4. a képzés belső minőségbiztosításának módja (nem azonos az intézményi minőségbiztosítási rendszerrel, a képzés és modulspecifikus minőségbiztosítási rendszert kell leírni [Vhr. 10. melléklet 11. pont]);

6. A képzés mintatanterve

1. a képzés mintatanterve vagy annak elérhetősége;
2. az e képzési programban meghatározott tanterv és a korábban hatályos tanterv vagy tantervek tantárgyai közötti megfeleltetés [„fordítókulcs”] (a kari kreditátviteli bizottság határozata)

A mintatanterv általános követelményei

Az Egyetemen a tanterv formája a mintatanterv, amelyben minden a hallgató által teljesítendő vagy teljesíthető tantárgyat meg kell adni. A kötelező tantárgyakat tantárgynévvel és tantárgykóddal meg kell adni. A kötelezően választható tantárgyak tantervi helyét (ajánlott félév, kreditérték, tanóraszám), valamint pontos felsorolásukat meg kell adni. A szabadon választható tantárgyak tantervi helyét (ajánlott félév, kreditérték, tanóraszám) meg kell adni, az adott képzésen ajánlott szabadon választható tantárgyak megadhatók. A kötelezően választható és szabadon választható tantárgyak tanóraszáma a tantervben meghatározott tanóraszámától eltérhet.

A kritériumkövetelmények tantervi helyét (ajánlott félév, tanóraszám, ha van) a tantervben meg kell adni.

A mintatanterv tartalmazza a TVSz 24. § (3) bekezdés szerinti adatokat. Ezeken túlmenően a mintatanterv tartalmazza továbbá a tantárgyak mindegyike esetében

- a KKK szerinti szakterületekbe, ismeretkörökbe való besorolását;
- az Nftv. 108. § 28b. szerinti modulba sorolást;
- a tantárgyhoz rendelt nyelvi kreditet;
- a tantárgy tantárgyi adatlapjának elérhetőségét;
- a tantárgy tantervi szerepét (kötelező, kötelezően választható, szabadon választható, kritériumkövetelmény);
- a tantárgy felvételének előzetes követelményeit a TVSz szerint;
- a KKK-ban meghatározott szakos és a képzési programban meghatározott különös kompetenciák összerendelését (kompetencia mátrix).

A tantervet a képzés egészére és az esetleges specializációkra is külön-külön el kell készíteni. A szakra vonatkozó, a KKK-ban meghatározott orientációtól a specializáció nem térhet el.